

มาตรการที่มีใช้ภาษีและการยกเลิกสิทธิพิเศษทางภาษี ผลกระทบต่อแรงงานและการส่งออกของไทย กรณีศึกษาการตัดสิทธิ GSP ไทยของสหภาพยุโรปและสหรัฐอเมริกา

Impact of Non-tariff Barriers and Generalized System Preferences (GSP) Termination on Thai Export and Employment

ไตรมาส 1/2564

กลุ่มงานนโยบายเศรษฐกิจการแรงงานระหว่างประเทศ
กองเศรษฐกิจการแรงงาน
สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน

บรรณาธิการ

ไทม์ไลน์ที่ผ่านมา (4/2563) กลุ่มงานฯ ได้นำเสนอเรื่อง ความเชื่อมโยงระหว่างการค้าและแรงงาน ในมุมมองจากอดีต มีเนื้อหาเกี่ยวกับความเป็นมาของการจัดตั้งองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization: ILO) สาเหตุสำคัญเกิดจากการปฏิวัติอุตสาหกรรม และการเปิดเสรีทางการค้า ทำให้เกิดการแข่งขันทางการค้ามากขึ้น มีการขยายฐานการผลิตอุตสาหกรรม และมีการใช้แรงงานจำนวนมากเพื่อผลิตสินค้าและบริการ เพื่อให้ได้มาซึ่งต้นทุนสินค้าต่ำ จึงเกิดการกดขี่และเอารัดเอาเปรียบแรงงาน หรือที่เรียกกันว่า “การทุ่มตลาดทางสังคม (Social Dumping)” ส่งผลให้เกิดการเรียกร้องจากกลุ่มผู้ใช้แรงงานจนมีแรงผลักดันให้เกิดการจัดตั้งองค์การแรงงานระหว่างประเทศขึ้นเพื่อกำกับและดูแลเรื่องมาตรฐานแรงงาน นอกจากนี้ยังได้นำเสนอความเป็นมาของการจัดตั้งองค์การการค้าโลก เพื่อเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ดูแลและระบียบการค้าโลกให้เป็นไปอย่างราบรื่น สำคัญคือ การผนวกประเด็นเรื่องมาตรฐานแรงงานเข้าไปเกี่ยวข้องกับสิทธิทางการค้า

สำหรับฉบับที่ 2 ประจำปี 1/2564 กลุ่มงานฯ ได้หยิบยกประเด็นที่เกี่ยวข้องกับมาตรการกีดกันทางการค้าที่เกี่ยวข้องกับสิทธิแรงงานมานำเสนอในไทม์ไลน์ เรื่อง “มาตรการที่มีใช้ภาษีและการยกเลิกสิทธิพิเศษทางภาษี ผลกระทบต่อแรงงานและการส่งออกของไทย; กรณีศึกษาการตัดสิทธิ GSP ไทยของสหภาพยุโรปและสหรัฐอเมริกา” มีเนื้อหาเกี่ยวกับความเป็นมาและเหตุผลสำคัญในการให้สิทธิ GSP เจ็ดข้อที่สำคัญของผู้ให้สิทธิ ประโยชน์จากการได้รับสิทธิและผลกระทบจากการถูกตัดสิทธิ GSP ของสหภาพยุโรปและสหรัฐอเมริกาต่อแรงงานและการส่งออกของไทย รวมถึงได้นำเสนอการดำเนินการแก้ไขปัญหของหน่วยงานภาครัฐจากการถูกตัดสิทธิ GSP โดยเฉพาะผลกระทบต่อแรงงาน สามารถดาวน์โหลดเนื้อหาผ่าน QR Code ที่ระบุไว้ด้านล่างนี้ สำหรับในฉบับที่ 3 และ 4 จะได้มีการนำเสนอในลำดับถัดไป

กองเศรษฐกิจการแรงงาน โดยกลุ่มงานนโยบายเศรษฐกิจการแรงงานระหว่างประเทศ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า รายงานฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ให้กับผู้อ่านได้ทราบข้อมูลด้านสถานการณ์แรงงาน ทั้งทางด้านเศรษฐกิจการแรงงาน และการค้าระหว่างประเทศ รวมถึงเป็นเวทีทางวิชาการแลกเปลี่ยนความรู้และความคิดเห็นระหว่างคณะผู้จัดทำ และผู้อ่าน เพื่อให้เกิดการต่อยอดความคิด ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาและการสร้างสรรค์การผลิตผลงานทางวิชาการต่อไป ซึ่งคณะผู้จัดทำยินดีรับข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงรายงานฯ ให้มีคุณภาพที่ดีขึ้นต่อไป

<https://qr.go.page.link/RMC9o>

กองเศรษฐกิจการแรงงาน
กลุ่มงานนโยบายเศรษฐกิจการแรงงานระหว่างประเทศ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บรรณาธิการ	1
บทสรุปผู้บริหาร	3
ฉบับที่ 2: มาตรการที่มีใช้ภาษีและการยกเลิกสิทธิพิเศษทางภาษี ผลกระทบต่อแรงงานและการส่งออกของไทย; กรณีศึกษาการตัดสิทธิ GSP ไทยของสหภาพยุโรปและสหรัฐอเมริกา (Impact of Non-tariff Barriers and Generalized System Preferences (GSP) Termination on Thai Export and Employment) ประจำไตรมาส 1/2564	
- ระบบสิทธิ GSP คืออะไร	4
- การตัดสิทธิ GSP ของสหภาพยุโรปและสหรัฐามีผลกระทบต่อแรงงานอย่างไร	7
- สรุป	9

บทสรุปผู้บริหาร

มาตรการที่มิใช่ภาษีและการยกเลิกสิทธิพิเศษทางภาษี ผลกระทบต่อแรงงานและการส่งออกของไทย
กรณีศึกษาการตัดสิทธิ GSP ไทยของสหภาพยุโรปและสหรัฐอเมริกา

Impact of Non-tariff Barriers and Generalized System Preferences (GSP) Termination on Thai Export and Employment

องค์การการค้าโลก (WTO) มีความเกี่ยวข้องกับ
องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) นั่นคือ
การเป็นเวทีในการเจรจา

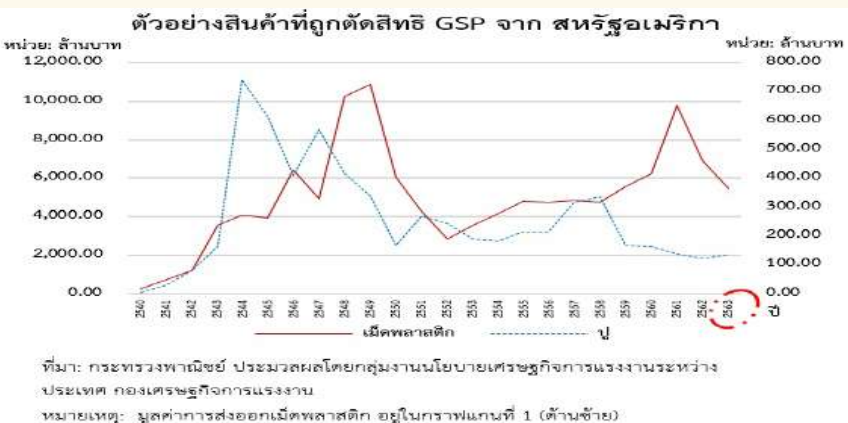
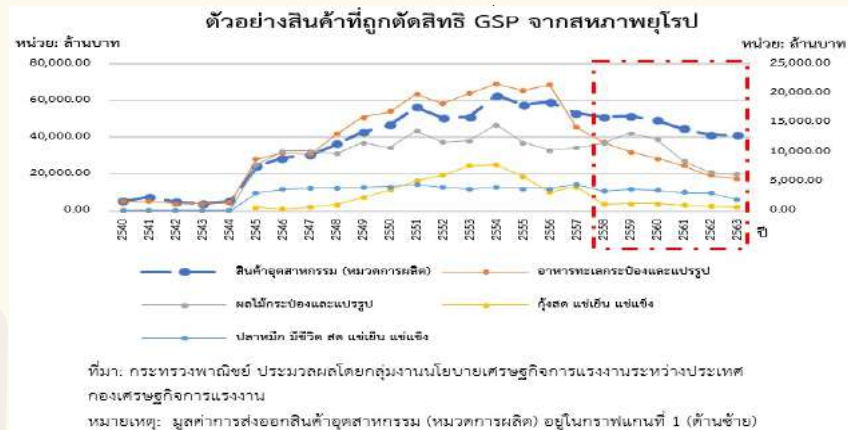
โดยเฉพาะการกำกับดูแลมาตรการต่อต้านการทุ่มตลาดทางสังคมและ
มาตรการที่มิใช่ภาษี (Anti - Dumping and Non - Tariffs
Measure) ซึ่งเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับด้านแรงงาน

ระบบการให้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากร (Generalized System of
Preference: GSP) คือ

ระบบการให้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรเป็นการทั่วไป
ซึ่งประเทศผู้ให้สิทธิแก่สินค้าที่มีแหล่งกำเนิดในประเทศผู้ได้รับสิทธิ
โดยการลดหย่อนหรือยกเว้นอากรขาเข้าแก่สินค้าที่อยู่ในข่ายได้รับสิทธิ
พิเศษทางการค้า ทั้งนี้ ประเทศผู้ให้สิทธิจะเป็นผู้ให้แต่เพียงฝ่ายเดียว
และเป็นการให้แบบ “มีเงื่อนไข”

“สิทธิตามมาตรฐานแรงงานสากล”
เป็นหนึ่งในเงื่อนไขที่สำคัญของประเทศผู้ให้สิทธิ

การตัดสิทธิ GSP ของสหภาพยุโรปและสหรัฐอเมริกา
เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้มูลค่าการส่งออกสินค้าของไทยไปยังประเทศ
ดังกล่าวลดลง อย่างไรก็ตาม มีการประเมินว่า
จะมีผลกระทบต่อการส่งออกค่อนข้างจำกัด

การตัดสิทธิ GSP ของสหภาพยุโรปและสหรัฐามีผลกระทบต่อแรงงานอย่างไร ?

การตัดสิทธิ GSP จะมีผลที่เกี่ยวข้องกับด้านแรงงานในเชิงคุณภาพ (การปรับปรุงและแก้ไขกฎระเบียบด้านแรงงานที่ดีขึ้น) มากกว่าในเชิงปริมาณ (จำนวนการจ้างงาน)

- 1) มีการเตรียมความพร้อมรับมือของหน่วยงานภาครัฐซึ่งให้ข้อมูลที่เอื้อต่อผู้ประกอบการ
และนักลงทุนสามารถปรับตัวเท่าทันต่อสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นล่วงหน้าได้ การดำเนินการที่ผ่านมา ตัวอย่างเช่น
- โครงการสิทธิจากเรือสู่ฝั่ง (Ship to Shore Rights)
ซึ่งเป็นหนึ่งในบทนิมิตสำคัญที่ประเทศไทยในการพัฒนาแนวปฏิบัติการใช้แรงงานที่ดี (Good Labour Practices: GLP)
- การปรับปรุงและแก้ไขกฎหมายฉบับใหม่ การรับนิรโทษกรรมว่าด้วยแรงงานบังคับ (P 29) ของ ILO
ในปีพ.ศ. 2561 และการให้สัตยาบันในอนุสัญญาว่าด้วยการทำงานในภาคประมง (C188) ของ ILO ในปีพ.ศ. 2562

- 2) หน่วยงานภาครัฐยังหาช่องทางทางการส่งออกสินค้าไปยังตลาดอื่น ๆ ให้กับผู้ประกอบการที่ได้รับผลกระทบและผู้ส่งออกอื่น ๆ
โดยเฉพาะการทำข้อตกลงการค้าเสรี (Free Trade Area: FTA)

มาตรการที่มีใช้ภาษีและการยกเลิกสิทธิพิเศษทางภาษี ผลกระทบต่อแรงงานและการส่งออกของไทย; กรณีศึกษาการตัดสินใจ GSP ไทยของสหภาพยุโรปและสหรัฐอเมริกา (Impact of Non-tariff Barriers and Generalized System Preferences (GSP) Termination on Thai Export and Employment) ประจำปี 1/2564

ดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่า ภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลง แต่ละประเทศทั่วโลกประสบกับปัญหาภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ โดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนาและประเทศด้อยพัฒนา ที่มีความเสียเปรียบทางการค้ากับประเทศพัฒนาแล้ว กล่าวคือ สินค้าของประเทศกำลังพัฒนาฯ ไม่สามารถแข่งขันกับสินค้าจากประเทศพัฒนาแล้ว หรือมีความสามารถในการแข่งขันน้อยกว่า ทั้งในเรื่องของศักยภาพการผลิต เทคโนโลยี คุณภาพสินค้า ฯลฯ รวมถึงปัญหาจากการสร้างมาตรการกีดกันทางการค้ากับสินค้าจากประเทศกำลังพัฒนาฯ ยิ่งส่งผลให้ราคาสินค้าสูงขึ้น จนกลายเป็นอุปสรรคต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจตามมา ในที่สุดแต่อย่างไรก็ตาม กลุ่มประเทศพัฒนาแล้วได้มีแนวความคิดที่จะช่วยยกระดับทางเศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนาฯ ให้เติบโตยิ่งขึ้น เนื่องจากประเทศพัฒนาแล้วมองว่า รายได้จากการส่งออกสินค้าของประเทศกำลังพัฒนาฯ ทำได้ดีแล้วก็จะนำย้อนกลับมาซื้อสินค้าและบริการจากประเทศพัฒนาแล้ว ซึ่งจากเดิมที่ประเทศพัฒนาแล้วให้การช่วยเหลือในรูปของตัวเงิน จึงเปลี่ยนมาเป็นการใช้มาตรการทางภาษีแทน โดยการปรับลดภาษีอากรนำเข้าให้น้อยที่สุดหรือปรับให้เป็นศูนย์ ซึ่งจะช่วยให้สินค้าจากประเทศกำลังพัฒนาฯ มีความสามารถในการแข่งขันกับสินค้าของประเทศพัฒนาแล้วได้มากยิ่งขึ้น และจะมีผลต่อกระบวนการผลิตสินค้า การจ้างงานและช่วยให้เศรษฐกิจมีการขยายตัว รวมทั้งเป็นการยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชน และมาตรฐานการครองชีพของแรงงานในประเทศที่ยังขึ้น ผลจากการประชุม UNCTAD¹ ครั้งที่ 2 ในปี 2511 ณ กรุงนิวเดลี ประเทศอินเดีย ที่ประชุมมีมติยอมรับการให้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรเป็นการทั่วไป (Generalized System of Preference) หรือ “ระบบ GSP” (กองสิทธิประโยชน์ทางการค้า, 2561)

ระบบสิทธิ GSP คืออะไร

ระบบการให้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากร (Generalized System of Preference: GSP) คือ ระบบการให้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรเป็นการทั่วไป ซึ่งประเทศพัฒนาแล้วให้สิทธิแก่สินค้าที่มีแหล่งกำเนิดในประเทศกำลังพัฒนาฯ โดยการลดหย่อนหรือยกเว้นอากรนำเข้าแก่สินค้าที่อยู่ในข่ายได้รับสิทธิพิเศษทางการค้า ทั้งนี้ ประเทศผู้ให้สิทธิจะเป็นผู้กำหนดสิทธิการให้แต่เพียงฝ่ายเดียว (กองสิทธิประโยชน์ทางการค้า, ม.ป.ป.) กล่าวคือ ประเทศผู้ให้สิทธิไม่ได้เรียกร้องผลประโยชน์ตอบแทนจากประเทศผู้ได้รับสิทธิแต่อย่างใด แต่การให้สิทธิจะเป็นการให้แบบ “มีเงื่อนไข” คือ ประเทศที่จะได้รับสิทธิจะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ผู้ให้สิทธิวางไว้ (BNI Prosperity, 2562)

สำหรับประเทศไทยเป็นประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งถือเป็นเงื่อนไขหนึ่งที่เข้าข่ายการได้รับสิทธิ GSP จากตารางที่ 1 แสดงคุณสมบัติของประเทศที่อยู่ในข่ายได้รับสิทธิ GSP จะเห็นว่า ประเทศไทยมีสถานะซึ่งเป็นไปตามเงื่อนไขที่สหภาพยุโรปและสหรัฐอเมริกากำหนด จึงได้รับสิทธิ GSP จากสหภาพยุโรป ซึ่งเริ่มให้ไว้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2514 และสหรัฐฯ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2519 เป็นต้นมา ประโยชน์จากการได้รับสิทธิ GSP ช่วยให้การส่งออกของประเทศไทยขยายตัวเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ ประเทศไทยยังได้รับสิทธิ GSP จากประเทศอื่น ๆ ตัวอย่างเช่น โครงการสิทธิ GSP นอร์เวย์ โครงการ GSP สวิตเซอร์แลนด์ เป็นต้น

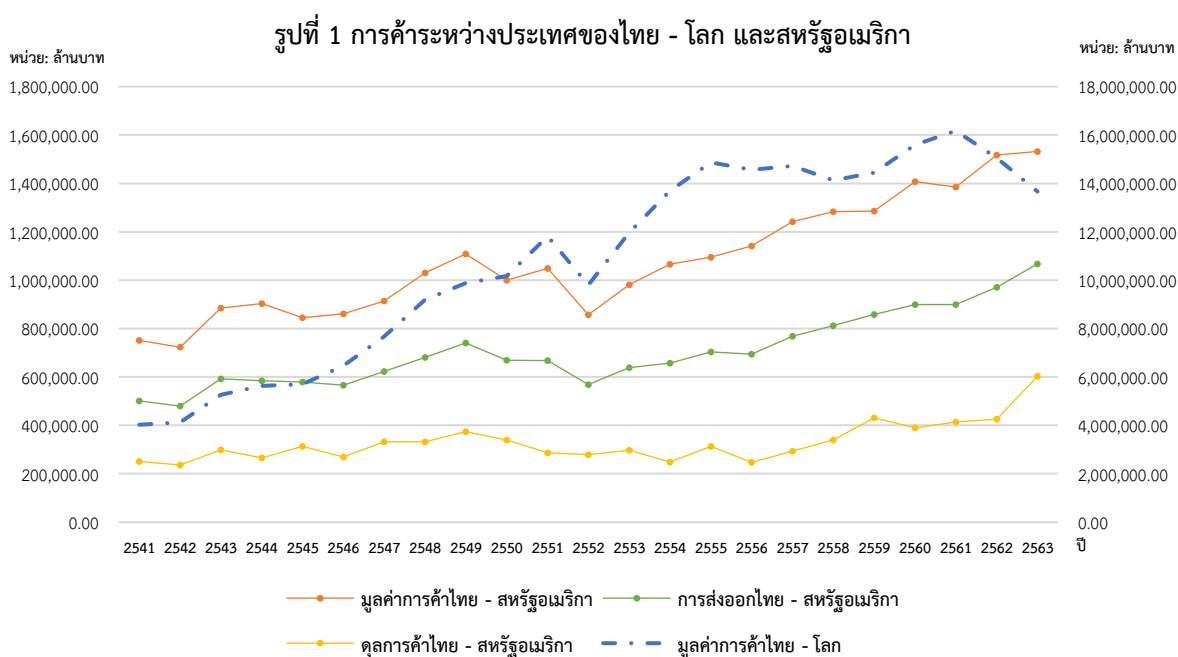
¹ การประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการค้าและการพัฒนา (United Nations Conference on Trade and Development: UNCTAD) เป็นองค์การภายใต้สหประชาชาติที่จัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2507 (ค.ศ. 1964) โดยไทยเป็นหนึ่งในสมาชิกก่อตั้ง ทำหน้าที่ส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนาระหว่างประเทศ รวมทั้งเป็นเวทีแลกเปลี่ยนความเห็นระหว่างประเทศในประเด็นด้านการค้า การเงิน การลงทุน และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา

ตารางที่ 1 คุณสมบัติของประเทศที่อยู่ในข่ายได้รับสิทธิ GSP ของสหภาพยุโรปและสหรัฐอเมริกา

หัวข้อ	สหภาพยุโรป	สหรัฐอเมริกา
คุณสมบัติของประเทศที่อยู่ในข่ายได้รับสิทธิ GSP	1) ไม่เป็นประเทศที่ถูกจัดอันดับโดยธนาคารโลกให้อยู่ในกลุ่มที่มีรายได้ประชาชาติต่อหัวอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีรายได้สูง (High Income Countries) และกลุ่มประเทศที่มีรายได้ปานกลางค่อนข้างสูง (Upper Middle - Income Countries) เป็นเวลา 3 ปี ติดต่อกัน ทั้งนี้มีระยะเวลาปรับตัว 1 ปี หลังจากถูกพิจารณาจัดสิทธิฯ 2) ไม่เป็นประเทศที่ได้รับสิทธิพิเศษทางภาษีภายใต้ข้อตกลงทางการค้าอื่นๆ จากสหภาพยุโรป	1) พิจารณาจากปัจจัยด้าน GNI per capita ของ World Bank โดยปีพ.ศ.2562 กำหนดไว้ไม่เกิน 12,535 เหรียญสหรัฐฯ 2) มีการเปิดตลาดสินค้าและบริการอย่างสมเหตุผล 3) การคุ้มครองสิทธิแรงงานในระดับที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากล 4) การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาอย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ 5) การกำหนดนโยบายลงทุนที่ชัดเจน และลดข้อจำกัดทางการค้า 6) ให้การสนับสนุนสหรัฐฯ ในการต่อต้านการก่อการร้าย

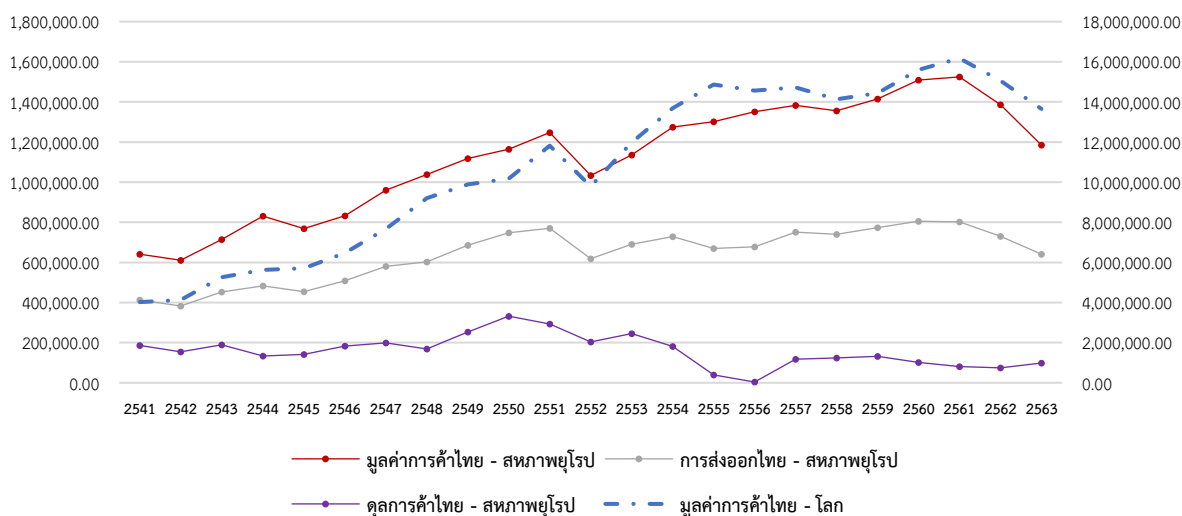
ที่มา: กรมการค้าต่างประเทศ

ประเทศสหรัฐฯและสหภาพยุโรปเป็นคู่ค้าที่สำคัญของไทยมาอย่างยาวนาน จากข้อมูลการค้าของกระทรวงพาณิชย์ในปีพ.ศ.2563 มูลค่าการค้าระหว่างไทยและสหรัฐฯ คิดเป็นร้อยละ 11.22 ของมูลค่าการค้าของไทย และสหภาพยุโรปคิดเป็นร้อยละ 8.67 หรือรวมกันแล้วเกือบร้อยละ 20 ของมูลค่าการค้าของไทย จากรูปที่ 1 แสดงมูลค่าการค้าระหว่างประเทศของไทย - สหรัฐอเมริกา (กราฟเส้นสีส้ม) มูลค่าการส่งออก (กราฟเส้นสีเขียว) มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และประเทศไทยมีดุลการค้าเกินดุลกับสหรัฐฯ มาโดยตลอด สำหรับรูปที่ 2 แสดงมูลค่าการค้าของไทย - สหภาพยุโรป จะสังเกตเห็นว่า เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับมูลค่าการค้าของไทย - โลกอย่างมาก (กราฟเส้นสีแดงและเส้นประสีน้ำเงิน) และมีดุลการค้าเกินดุลเช่นกัน (กราฟเส้นสีม่วง) ซึ่งส่วนหนึ่งก็เป็นผลมาจากการได้รับสิทธิ GSP จากประเทศคู่ค้านั่นเอง

ที่มา: กระทรวงพาณิชย์ ประมวลผลโดยกลุ่มงานนโยบายเศรษฐกิจการแรงงานระหว่างประเทศ กองเศรษฐกิจการแรงงาน
หมายเหตุ: มูลค่าการค้าไทย - โลก อยู่ในกราฟแกนที่ 2 (ด้านขวา)

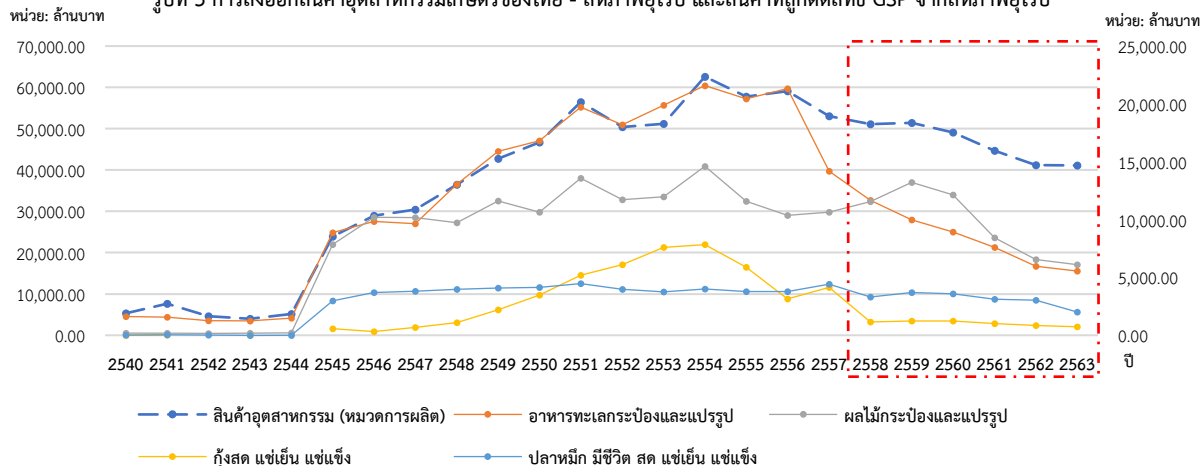
รูปที่ 2 การค้าระหว่างประเทศของไทย - โลก และสหภาพยุโรป

ที่มา: กระทรวงพาณิชย์ ประมวลผลโดยกลุ่มงานนโยบายเศรษฐกิจการแรงงานระหว่างประเทศ กองเศรษฐกิจการแรงงาน
หมายเหตุ: มูลค่าการค้าไทย - โลก อยู่ในกราฟแนกที่ 2 (ด้านขวา)

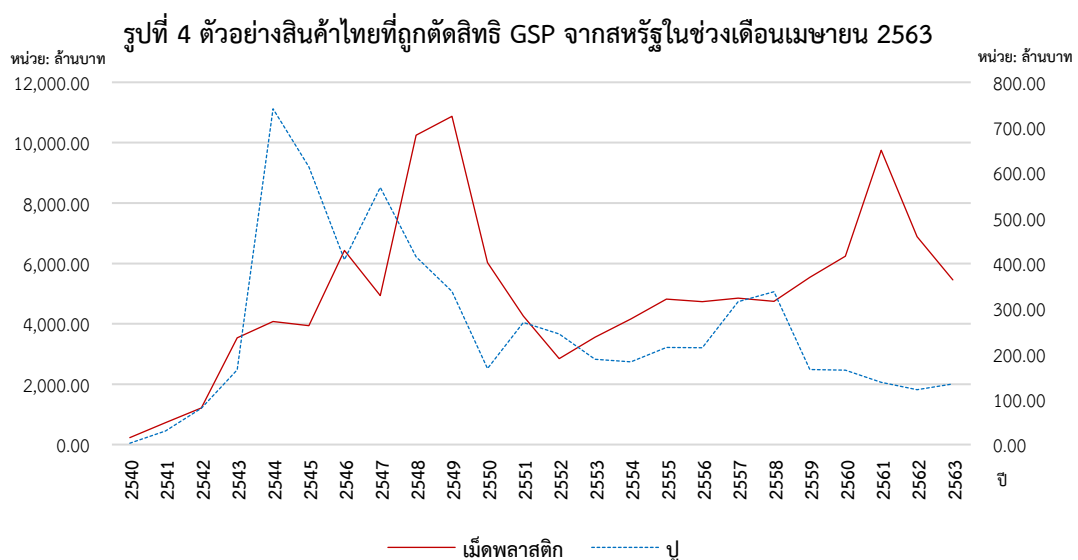
อย่างไรก็ตาม ในปี พ.ศ.2557 สหภาพยุโรปได้พิจารณาตัดสิทธิ GSP ไทย เนื่องจากเงื่อนไขการมีส่วนแบ่งตลาดสินค้าไทยในตลาดสหภาพยุโรปเกินกว่าระดับที่กำหนดหลายรายการ เช่น ผลิตภัณฑ์จากเนื้อสัตว์ ประมงแปรรูป อาหารสำเร็จรูป ผลไม้กระป๋อง เป็นต้น และสืบเนื่องตามเงื่อนไขใหม่ที่กำหนดไว้ของสหภาพยุโรปเกี่ยวกับเกณฑ์รายได้ หากประเทศผู้ได้รับสิทธิมีรายได้ต่อหัวประชากร (GNP per capita) ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง (Upper – Middle income countries) ติดต่อกันเป็นระยะเวลา 3 ปี จะไม่ได้รับสิทธิ GSP จากสหภาพยุโรป ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าว ประเทศไทยมีรายได้ต่อหัวประชากรอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูงติดต่อกันเข้าข่ายตามเงื่อนไข ทำให้ไทยเข้าเกณฑ์ถูกตัดสิทธิสินค้าทุกรายการ ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2558 มีการวิเคราะห์สินค้าที่ได้รับผลกระทบมากกว่าสินค้าชนิดอื่น ๆ เช่น กุ้ง ปลาหมึก เป็นต้น (สำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ณ กรุงมะนิลา, 2558) จากข้อมูลข้างต้น ผู้เขียนจึงยกตัวอย่างข้อมูลสินค้าที่ได้รับผลกระทบจากการตัดสิทธิ GSP มาเป็นกรณีตัวอย่าง เพื่อให้เห็นแนวโน้มทางการค้าของสินค้านั้น ๆ ได้อย่างชัดเจน จากรูปที่ 3 เห็นได้ว่าในช่วงปี พ.ศ.2558 เป็นต้นมา พบว่า กุ้งและปลาหมึก มีมูลค่าการส่งออกลดลง (กราฟเส้นสีเหลืองและสีฟ้า) อย่างไรก็ตาม เป็นการมองในภาพกว้าง ๆ เท่านั้น

รูปที่ 3 การส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมเกษตรของไทย - สหภาพยุโรป และสินค้าที่ถูกตัดสิทธิ GSP จากสหภาพยุโรป

ที่มา: กระทรวงพาณิชย์ ประมวลผลโดยกลุ่มงานนโยบายเศรษฐกิจการแรงงานระหว่างประเทศ กองเศรษฐกิจการแรงงาน
หมายเหตุ: มูลค่าการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรม (หมวดการผลิต) อยู่ในกราฟแนกที่ 1 (ด้านซ้าย)

นอกจากนี้ ในช่วงปลายปีพ.ศ. 2562 ประเทศไทยถูกสหรัฐฯ ตัดสิทธิ GSP ซึ่งมีผลบังคับใช้ในเดือน เมษายน พ.ศ.2563 จากการวิเคราะห์ของ Economic Intelligence Center (EIC) ต่อสินค้าที่โดนตัดสิทธิ พบว่า สินค้าที่ได้รับผลกระทบสูง ได้แก่ สุขภัณฑ์ เม็ดพลาสติก อาหารบางประเภท และเครื่องประดับ เนื้อปู (EIC, 2563) และการตัดสิทธิครั้งที่ 2 ในช่วงปลายปีพ.ศ. 2563 โดยเริ่มมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2564 ที่ผ่านมา สำหรับสินค้าที่ไทยถูกตัดสิทธิ GSP ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ยาง รถยนต์ อุปกรณ์ และส่วนประกอบ เหล็ก เหล็กกล้าและผลิตภัณฑ์ ยานพาหนะและส่วนประกอบอื่น ๆ อัญมณี และเครื่องประดับ อาหารทะเลกระป๋อง สินค้าเครื่องจักรกล เป็นต้น (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2563) จากการศึกษาสาเหตุการตัดสิทธิ GSP ไทยของสหรัฐฯ พบว่า มีประเด็นสำคัญ 2 ประเด็นหลัก ๆ คือ 1) สิทธิด้านแรงงาน โดยสหรัฐฯ มองว่า ประเทศไทยไม่มีการคุ้มครองแรงงานตามมาตรฐานสากล 2) ประเทศไทยไม่เปิดตลาดการค้าอย่างเป็นธรรมกับสินค้าของสหรัฐฯ ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการถูกตัด สิทธิ GSP ยิ่งตอกย้ำต่อภาคการส่งออกของไทย อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาของ EIC พบว่า จะกระทบต่อ การส่งออกของไทยอย่างจำกัด เนื่องจาก สินค้าที่ส่งออกไปสหรัฐฯ ที่จะถูกตัดสิทธิ GSP คิดเป็นสัดส่วนเพียงแค่ ร้อยละ 0.2 ของมูลค่าการส่งออกรวมและสินค้าที่จะโดนตัดสิทธิ GSP จะมีต้นทุนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นประมาณ ร้อยละ 3.1 ซึ่งจะกระทบยอดขายไม่มากนัก (EIC, 2563)

ที่มา: กระทรวงพาณิชย์ ประมวลผลโดยกลุ่มงานนโยบายเศรษฐกิจการแรงงานระหว่างประเทศ กองเศรษฐกิจการแรงงาน
หมายเหตุ: มูลค่าการส่งออกเม็ดพลาสติก อยู่ในกราฟแนวนอนที่ 1 (ด้านซ้าย)

การตัดสิทธิ GSP ของสหภาพยุโรปและสหรัฐฯมีผลกระทบต่อแรงงานอย่างไร

เนื่องด้วยสาเหตุหนึ่งของการถูกตัดสิทธิ GSP คือ การขาดการคุ้มครองแรงงานตามมาตรฐานสากล ส่งผลให้ประเทศไทยมีการเร่งดำเนินการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับสิทธิและการคุ้มครองแรงงานอย่างจริงจัง เห็นได้จากการเตรียมความพร้อมรับมือของหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งให้ข้อมูลที่เฝ้าต่อผู้ประกอบการ และนักลงทุนสามารถปรับตัวเท่าทันต่อสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นล่วงหน้าได้ ที่ผ่านมาภาครัฐได้มีการดำเนินการ ร่วมผ่าน “โครงการสิทธิจากเรือสู่ฝั่ง (Ship to Shore Rights)” ซึ่งเป็นหนึ่งในบทพิสูจน์ที่สำคัญ ของประเทศไทยในการพัฒนาแนวปฏิบัติการใช้แรงงานที่ดี (Good Labour Practices: GLP) โครงการ สิทธิจากเรือสู่ฝั่งเป็นโครงการที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสหภาพยุโรป โดยความร่วมมือจากองค์การ แรงงานระหว่างประเทศ รัฐบาลไทย สมาคมอุตสาหกรรม สหภาพแรงงาน และองค์กรประชาสังคม ในการ ร่วมกันพิจารณาทบทวนและขยายแนวปฏิบัติการใช้แรงงานที่ดีพ.ศ. 2555 ซึ่งแนวปฏิบัติใหม่นี้ตอบสนอง ต่อความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในอุตสาหกรรมอาหารทะเลของไทยและของโลก ช่วยให้สมาคม

อุตสาหกรรมอาหารทะเลระบุชี้และยุติรูปแบบการทำงานที่ยอมรับไม่ได้ เช่น การค้ามนุษย์และแรงงานเด็ก แรงงานบังคับ การเลือกปฏิบัติในสถานที่ทำงาน และสภาพการทำงานที่ต่ำกว่ามาตรฐาน เพื่อนำไปสู่การจ้างงานที่มีคุณค่าและยกระดับคุณภาพชีวิตแรงงาน ซึ่งมาตรฐานตามหลัก GLP พัฒนาขึ้นจากอนุสัญญาหลัก 8 ฉบับของ ILO ซึ่งครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ตามปฏิญญาว่าด้วยหลักการและสิทธิขั้นพื้นฐานในการทำงาน ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ผลิตสินค้าได้ประโยชน์ทางธุรกิจมากที่สุดในขณะที่มีความเป็นธรรมสำหรับแรงงาน

ประเทศไทยยังมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในการแก้ไขปัญหาค้าแรงงานในภาคประมงและแปรรูปอาหารทะเลที่สำคัญ ได้แก่ การปรับปรุงและแก้ไขกฎหมายฉบับใหม่ การรับพิธีสารว่าด้วยแรงงานบังคับ (P 29) ของ ILO ในปีพ.ศ. 2561 และการให้สัตยาบันในอนุสัญญาว่าด้วยการทำงานในภาคประมง (C188) ของ ILO ในปีพ.ศ. 2562 ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลจากแรงผลักดันจากมาตรฐานด้านแรงงานที่สูงขึ้นของผู้นำเข้าอย่างสหภาพยุโรปและสหรัฐฯ พันธมิตรทางการค้า และอื่น ๆ รวมถึงจากการตรวจสอบอย่างใกล้ชิดยิ่งขึ้นขององค์กรทางสังคมของโลก การให้สัตยาบันอนุสัญญาว่าด้วยการทำงานในภาคประมง (C188) เป็นการแสดงความต้องการในการพัฒนาและยกระดับมาตรฐานการคุ้มครองการทำงานบนเรือประมงของไทยและแรงงานข้ามชาติให้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับมาตรฐานสากล และป้องกันความเสี่ยงที่แรงงานจะตกอยู่ในสภาพแรงงานบังคับ (Wasana Lamdee, 2562) ทั้งยังสร้างความเชื่อมั่นให้กับประเทศผู้ส่งออกแรงงานต่างชาตินำเข้าทำงานในภาคประมงของไทยอีกด้วย ความพยายามของประเทศไทยในการแก้ไขปัญหาสิทธิแรงงาน ไม่ว่าจะเป็นการค้ามนุษย์ การบังคับใช้แรงงาน และอื่น ๆ มีผลให้ประเทศผู้นำเข้าสินค้าจากไทยปรับสถานะทางการค้าของไทยในทิศทางที่ดีขึ้น เช่น จากรายงานสถานการณ์การค้ามนุษย์ประจำปีพ.ศ.2559 (Trafficking on Persons Report) ของสหรัฐอเมริกา โดยประเทศไทยได้รับการลดระดับความรุนแรงลงจากเดิมในปีพ.ศ.2557 ที่อยู่ในกลุ่มที่ 3 (Tier 3) ซึ่งเป็นประเทศที่มีสถานการณ์การค้ามนุษย์ที่เลวร้ายที่สุด (จันทร์ฉาย ศรีทิพย์อาสน์, 2557) มาอยู่ในกลุ่มที่ 2 ซึ่งต้องจับตามอง (Tier 2 Watch List) และมาอยู่ในกลุ่มที่ 2 (Tier 2) ในปีพ.ศ. 2560 ถึง 2563 หรือกรณีของสหภาพยุโรปที่ได้ให้ใบเหลืองแก่ไทย (การเตือนให้เร่งดำเนินการแก้ไขปัญหาการประมง) ในปีพ.ศ. 2558 เนื่องจากประเทศไทยดำเนินการไม่สอดคล้องตามกฎระเบียบของ IUU (Illegal, Unreported and Unregulated Fishing: IUU) เกี่ยวกับการป้องกัน ยับยั้ง และจัดการทำประมงที่ผิดกฎหมาย (นภาพร แสนพิศ, 2562) แต่ในปีพ.ศ. 2562 สหภาพยุโรปได้มีมติปลดใบเหลืองให้แก่อไทยเนื่องจากเห็นว่าไทยได้ดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาและต่อต้านการทำประมงผิดกฎหมาย นอกจากนี้ หน่วยงานภาครัฐยังหาช่องทางการส่งออกสินค้าไปยังตลาดอื่น ๆ ให้กับผู้ประกอบการที่ได้รับผลกระทบและผู้ส่งออกอื่น ๆ เพื่อให้สินค้าได้ถูกจำหน่ายไปในลักษณะกระจายตัว โดยช่องทางการกระจายสินค้าที่สำคัญคือ การทำข้อตกลงการค้าเสรี (Free Trade Area: FTA) นั่นเอง ซึ่งข้อตกลงการค้าเสรีเป็นลักษณะของการทำข้อตกลงแบบสองฝ่าย เป็นข้อผูกพันทางกฎหมายไม่สามารถยกเลิกเพียงฝ่ายเดียวได้ แตกต่างจากสิทธิ GSP ที่เป็นสิทธิจากประเทศผู้ให้สิทธิฝ่ายเดียว

จากข้อสนับสนุนทั้งหมดที่ได้กล่าวมาข้างต้นนี้ จึงสรุปได้ว่า การตัดสิทธิ GSP จะมีผลที่เกี่ยวข้องกับด้านแรงงานในเชิงคุณภาพ (การปรับปรุงและแก้ไขกฎระเบียบด้านแรงงานที่ดีขึ้น) มากกว่าในเชิงปริมาณ (จำนวนการจ้างงาน) แต่หากไม่มีการดำเนินการตามข้อสนับสนุนดังกล่าว ก็อาจจะทำให้ในระยะยาวจะมีกระทบต่อภาคการส่งออกมากขึ้น โดยเฉพาะเมื่อประเทศผู้นำเข้ามีการกำหนดมาตรฐานแรงงานที่เข้มข้นขึ้น ซึ่งการไม่มีตลาดรองรับสินค้า (สินค้าล้นตลาด) ผู้ส่งออกสูญเสียรายได้จากการส่งออก ก็จะมีผลต่อความจำเป็นที่จะต้องลดการจ้างงานลงตามไปด้วยเช่นกัน

สรุป

การค้าระหว่างประเทศมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของแต่ละประเทศอย่างมาก เนื่องจากเป็นแหล่งกระจายสินค้าอีกช่องทางหนึ่งที่สามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศอย่างมหาศาล แต่ละประเทศอาศัยความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบเพื่อผลิตสินค้าที่มีคุณภาพแต่มีต้นทุนต่ำออกมาเพื่อแข่งขันกัน บรรยายากการการค้าระหว่างประเทศดูเหมือนจะเป็นไปในทิศทางที่ดี แต่แล้วเมื่อประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจโลก รวมถึงมีบทบาทสำคัญในการกำหนดข้อระเบียบด้านการค้าระหว่างประเทศ เพื่อให้เอื้อประโยชน์ต่อประเทศตนเองจึงเกิดการสร้างอุปสรรคทางการค้าเพื่อกีดกันและปกป้องอุตสาหกรรมในประเทศ เนื่องจากสินค้าของประเทศมหาอำนาจไม่สามารถแข่งขันกับสินค้าของประเทศกำลังพัฒนาและประเทศพัฒนาน้อยที่สุดได้ในเรื่องของต้นทุนสินค้า ซึ่งมาตรการที่เห็นได้ชัดคือ มาตรการทางภาษีอากรขาเข้า (Tariff Measures) ทำให้สินค้าจากประเทศกำลังพัฒนา มีต้นทุนสูงขึ้น แต่จะเห็นได้ว่า ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ประเทศมหาอำนาจเริ่มมีการใช้มาตรการที่ไม่มีภาษี (Non – Tariff Measures) เพื่อเป็นเหตุผลในการกีดกันทางค้าเพิ่มขึ้น ซึ่งประเด็นด้านแรงงานถูกนำไปเกี่ยวข้องด้วยยิ่งสร้างอุปสรรคทางการค้าให้กับประเทศกำลังพัฒนามากขึ้น

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่ถูกกีดกันทางการค้าด้วยมาตรการที่ไม่มีภาษี โดยเฉพาะเกี่ยวกับประเด็นด้านแรงงาน อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยได้มีการพัฒนาแนวปฏิบัติการใช้แรงงานที่ดี (GLP) เพื่อเป็นแนวปฏิบัติให้กับผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมต่าง ๆ ยกเว้นมาตรฐานด้านแรงงานในอุตสาหกรรมให้ดียิ่งขึ้น รวมถึงการรับพิธีสารว่าด้วยแรงงานบังคับ (P 29) และการให้สัตยาบันในอนุสัญญาว่าด้วยการทำงานในภาคประมง (C188) ของ ILO เป็นหนึ่งในบทพิสูจน์ให้เห็นว่า ประเทศไทยได้มีความพยายามในการแก้ไขและปรับปรุงมาตรฐานด้านแรงงานอย่างจริงจัง ส่วนหนึ่งเพื่อปิดช่องว่างการกีดกันทางการค้าที่เกิดขึ้นจากประเทศผู้นำเข้า ทั้งยังสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ส่งออกแรงงานมายังประเทศไทย และที่สำคัญ คือ ทำให้แรงงานมีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น เกิดการจ้างงานที่มีคุณค่า ซึ่งเป็นไปตามแนวทางขององค์การสหประชาชาติประเทศ (SDGs)

เอกสารอ้างอิง

กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. **โครงการ GSP สหรัฐอเมริกา**. สืบค้นเมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2564, จาก <https://www.dft.go.th/th-th/DFT-Service/ServiceData-Information/dft-service-data-privilege/Detail-dft-service-data-privilege/ArticleId/5010/5010>.

กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. **ระบบสิทธิพิเศษทางการภาษีศุลกากรเป็นการทั่วไป (GSP) สหภาพยุโรป**. สืบค้นเมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2564, จาก <https://www.dft.go.th/th-th/DFT-Service/ServiceData-Information/dft-service-data-privilege/Detail-dft-service-data-privilege/ArticleId/4924/4924>.

กรมการค้าต่างประเทศ. **การตัดสินใจ GSP สหภาพยุโรป**. (ม.ป.ป.). สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2564, จาก <https://www.dft.go.th/th-th/Intro>.

กรมการค้าต่างประเทศ. **ระบบสิทธิพิเศษทางการภาษีศุลกากรเป็นการทั่วไป (GSP) สหภาพยุโรป**. (ม.ป.ป.). สืบค้นเมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2564, จาก <https://www.dft.go.th/th-th/Intro>.

กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ สำนักอเมริกา แอฟริกา และองค์การระหว่างประเทศ. (2559). **ประวัติความเป็นมาของ WTO**. (2559). สืบค้นเมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2564, จาก <https://api.dtn.go.th/files/v3/5cff753e1ac9ee073b7bd4f3/download>.

กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ. การประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการค้าและการพัฒนา. (2555). สืบค้นเมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2564, จาก <https://business.mfa.go.th/>.

กรมศุลกากร. ความสำคัญและความเป็นมาของ FTA. (ม.ป.ป.). สืบค้นเมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2564, จาก https://www.customs.go.th/content_with_menu1_group_link.php?ini_content=fta_and_wto_160809_01&ini_menu=menu_interest_and_law_160421_03&ini_content_group=usage_fta_and_wto_01&lang=th&left_menu=menu_interest_and_law_160421_03_160928_01.

กระทรวงพาณิชย์. สถิติการค้าของไทย. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2564, จาก <http://tradereport.moc.go.th/TradeThai.aspx>.

กองสิทธิประโยชน์ทางการค้า กรมการค้าต่างประเทศ. (2561). คู่มือระบบสิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรเป็นการทั่วไป (GSP) ของสหรัฐอเมริกา. (2561). สืบค้นเมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2564, จาก <https://www.dft.go.th/th-th/dft-service-data-privilege>.

กองสิทธิประโยชน์ทางการค้า กรมการค้าต่างประเทศ. ระบบสิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรเป็นการทั่วไป GSP. (ม.ป.ป.). สืบค้นเมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2564, จาก file:///C:/Users/M2610G-MOL/Downloads/3826_0_gsp@25540331-1115484097.pdf.

ความตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า หรือแกตต์ (General Agreement on Tariffs and Trade: GATT). (ม.ป.ป.). สืบค้นเมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2564, จาก <http://old-book.ru.ac.th/e-book/e/EC451/chapter1.pdf>.

จันทร์ฉาย ศรีทิพย์อาสน์. (2557). Tier 3 ความรุนแรงของการค้ามนุษย์ในประเทศไทย. สืบค้นเมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2564, จาก https://www.parliament.go.th/ewtcommittee/ewt/special/download/article/article_20140707094124.pdf.

ดร.กำพล อติเรกสมบัติ พนันตร อรุณนิรมาณ พิมพ์ชนก โฮว. (2563). EIC ประเมินการตัดสินสิทธิ GSP รอบใหม่จะมีผลจำกัดต่อการส่งออกรวม แต่จะกระทบต่อสินค้าที่จะโดนภาษีเพิ่มขึ้นมากและมีการพึ่งพา GSP สูง. (2563). สืบค้นเมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2564, จาก https://www.scbeic.com/th/detail/file/product/7180/fspjv56wrrp/EIC-Note_GSP-Dec_20201103.pdf.

นภาพร แสนพิศ. (2562). สรุปงานสัมมนาทางวิชาการครบรอบ 20 ปี ของสถาบันกฎหมายขนส่งและพาณิชย์นาวี เรื่อง “ใบเหลือง IUU Fishing ต่อประเทศไทยจบแล้วหรือยัง”. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2564, จาก <http://www.law.tu.ac.th/wp-content/uploads/2019/11/9.->.

ผศ.ดร.จารุประภา ระกพงษ์. (2562). สิทธิ GSP คืออะไร ทำไมไทยถึงถูกตัดสินสิทธิ รวมเรื่องต้องรู้เกี่ยวกับ GSP และวิธีปรับตัวของผู้ประกอบการไทย. (2562). สืบค้นเมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2564, จาก <https://thestandard.co/gsp/>.

พนันดร อรุณนิรमान และนันทพงศ์ พันทวีศักดิ์. (2562). **อีไอซีประเมินการตัดสินใจ GSP จะส่งผลกระทบต่อสินค้าส่งออกที่มีการพึ่งพาสิทธิ GSP สูง แต่ผลต่อการส่งออกรวมมีจำกัด.** (2562). สืบค้นเมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2564, จาก https://www.scbeic.com/th/detail/file/product/6398/fhdouncno/Note_TH_GSP_20191029.pdf.

ศูนย์สารสนเทศการเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. (2563). **วิเคราะห์กรณีสหรัฐอเมริกาตัดสินใจ GSP ไทย (รอบที่ 2/2563) ตอกย้ำความสำคัญของ FTA.** (2563). สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มิถุนายน 2564, จาก <https://api.dtn.go.th/files/v3/5ff52f6aef4140fdd7696422/download>.

สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงเบอร์ลิน. **ไทยให้สัตยาบันสารอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศฉบับที่ 188 ว่าด้วยการทำงานในภาคประมง เป็นประเทศแรกในเอเชีย.** (ม.ป.ป.). สืบค้นเมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2564, จาก <http://thai.thaiembassy.de/>.

สำนักงานแรงงานระหว่างประเทศประจำประเทศไทย กัมพูชา และ สปป.ลาว. **แนวปฏิบัติการใช้แรงงานที่ดีในอุตสาหกรรมอาหารทะเลของไทย (Good Labour Practices).** (2562). สืบค้นเมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2564, จาก <http://tls.labour.go.th/attachments/article/1215/tls05-31-05-2564.pdf>.

สำนักงานแรงงานระหว่างประเทศประจำภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก. **ILO คืออะไร ILO ทำอะไร.** (ม.ป.ป.). สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2564, จาก https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---asia/---ro-bangkok/documents/publication/wcms_098257.pdf.

สำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ณ กรุงมะนิลา. (2558). **รายงานพิเศษ “GSP สหภาพยุโรปและนัยต่อประเทศกำลังพัฒนา: กรณีศึกษาฟิลิปปินส์และไทย”.** (2558). สืบค้นเมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2564, จาก https://ditp.go.th/contents_attach/95536/95536.pdf.

BNI Prosperity. **เพราะเหตุใดสหรัฐอเมริกาถึงตัดสินใจ GSP ไทย?** (2562). สืบค้นเมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2564, จาก <https://www.bni-prosperity.com/TH/read/gsp.html>.

International Labour Organization. **Mission and impact of the ILO.** (2564). สืบค้นเมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2564, จาก <https://www.ilo.org/global/about-the-ilo/mission-and-objectives/lang--en/index.htm>.

International Labour Organization. **On International Migrants Day, a Sea Change For Thai Fishing?.** (2561). สืบค้นเมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2564, จาก https://www.ilo.org/asia/media-centre/news/WCMS_669338/lang--en/index.htm.

International Labour Organization. **Thai ratifies Work in Fishing Convention.** (2562). สืบค้นเมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2564, จาก https://www.ilo.org/global/about-the-ilo/newsroom/news/WCMS_666581/lang--en/index.htm.

Wasana Lamdee. (2562). **กระทรวงแรงงาน ยื่นสัตยาบัน C188 ต่อ ILO แสดงเจตนารมณ์คุ้มครองภาคประมง.** สืบค้นเมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2564, จาก <https://voicelabour.org>.

คณะผู้จัดทำ

มาตรการที่มีใช้ภาษีและการยกเลิกสิทธิพิเศษทางภาษี ผลกระทบต่อแรงงานและการส่งออกของไทย
กรณีศึกษาการตัดสิทธิ GSP ไทยของสหภาพยุโรปและสหรัฐอเมริกา

ที่ปรึกษา

นายสุทธิ สุโกศล

ปลัดกระทรวงแรงงาน

นางสาวอัมพันธ์ จุวิทย์

รองปลัดกระทรวงแรงงาน

กองบรรณาธิการ/คณะผู้จัดทำ

นางศิริลักษณ์ ฦกะนันท์

ผู้อำนวยการกองเศรษฐกิจกิจการแรงงาน

นางสาวสุรีย์พร ทั่นผสุต

ผู้อำนวยการกลุ่มงานนโยบายเศรษฐกิจกิจการแรงงาน
ระหว่างประเทศ

นายเทพบดี แลกันทะ

นางสาวนิมน์นิภา ทวีธนวิริยา

นายพีรนนท์ สุวรรณมณี

นายอานุกาน ฐิ์สันเทียะ

นางสาวปิยนุช บทมาตย์

นายพีรภัทร ธานีรัตน์